

سخنرانی تخصصی

حضرت آیت الله صفایی بوشهری

با موضوع:

نقش مراکز رشد و پارک های علم و فناوری در توسعه پایدار بین المللی

۱۳۸۹/۹/۱۵

«الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ وَصَلَّى اللَّهُ عَلَى سَيِّدِنَا وَنَبِيِّنَا مُحَمَّدٍ وَآلِهِ الْمَعْصُومِينَ سَيِّمًا بَقِيَّةَ اللَّهِ فِي الْأَرْضِينَ وَلَعْنَةُ اللَّهِ أَعْدَائِهِمْ أَجْمَعِينَ»

« وَ قُلْ رَبِّ زِدْنِي عِلْمًا »^۱

ابتداعاً محضر شما فرهیختگان، دانشوران و مولدان علم و پژوهش کارآمد سلام عرض می‌کنم و حلول ماه محرم، ماه جهاد همه جانبه، از آن میان جهاد علمی تسلیت می‌گویم. خیرمقدم ویژه دارم محضر همه شما عزیزان به استان ولایتمدار بوشهر که چون خورشیدی در عرصه تولید علم، در تاریخ تابناک خویش می‌درخشد.

از برگزارکنندگان این همایش دانش بنیان تشکر و قدردانی می‌کنم و امیدوارم این همایش موجب ارتقای سطح علم و ارتباط کارآمد میان تولید دانش و تجاری سازی و ثروت افزایی اقتصادی علم و فناوری گردد.

موضوعی که به اختصار در این جلسه عرض می‌کنم: نقش مراکز رشد و پارک های علم و فناوری^۲ در توسعه پیشرفت پایدار بین المللی است. بالندگی و رشد هر اقلیم به میزان توسعه و پیشرفت دانش بنیان، کارآمدی، توانمندی در عرصه رقابت‌های همه جانبه بین‌المللی و به میزان مدیریت و گسترش فعالیت های علمی، اقتصادی با نگاه و روح و فرهنگ دینی است. مهمترین زیرساخت پیشرفت همه جانبه و پایدار دینی، توانایی در عرصه خودکفایی علمی به ویژه علوم استراتژیک، مانند: دانش هسته ای، فناوری نانو، بیوتکنولوژی و فناوری هوا و فضا، فعال شدن در حوزه جنبش نرم افزاری، نظریه پردازی و پردازش ایده‌های نوین علمی، سپس تولید علم و رسیدن به مرجعیت علمی و ایجاد حلقه ارتباطی و پُل پیوند زایی و گسترش افزایی بین ساحت دانش و جغرافیای کاربردی و اقتصادی در هندسه کلان علم و کاربری آن است. هم اینک با توجه به فضای سیاسی نامطلوب بین‌المللی، آپارتاید علمی و تحریم محصولات استراتژیک و حیاتی و نیازمندی های روزافزون جهانی به علوم و محصولات بنیادین و شتاب رو به تزاید توسعه و پیشرفت به ویژه در ایران اسلامی، ما نیازمند راه‌اندازی، پیشرفت و توسعه و کارآمدی مراکز دانایی محور، همچون مراکز رشد و پارک های علم و فناوری می‌باشیم.

پارک‌های علم فناوری دارای تاریخی کهن در جهان نمی‌باشد بلکه در قرن بیستم (۱۹۵۱ م) در دانشگاه استنفورد^۳ و دره سیلیکون^۴ پایه ریزی شده است و در سال ۱۹۵۳ در مرکز صنعتی باتاویا^۵ اولین پارک و مرکز رشد جهان

۱. سوره طه (۲۰)، آیه: ۱۱۴.

۲. Science and Technology Park.

۳. Stanford.

۴. Silicon.

۵. Batavya.

تأسیس شد و در سیبری در سال ۱۹۵۷ اولین شهر علمی جهان طراحی گردید و کشورهای دیگر مثل دانمارک، استرالیا، کانادا، فرانسه، رژیم اشغالگر قدس و سپس بلژیک، ژاپن، کره، سوئد، تایوان و انگلیس نیز به دیگران پیوستند. و در ایران به برکت انقلاب شکوهمند اسلامی و هدایت های مقام معظم رهبری حضرت آیت الله العظمی خامنه‌ای (دامت برکاته العالیه) تحوّل شگرف در نوع نگرش به دانش و فناوری به وجود آمد و این مراکز تأسیس گردید.

مراکز رشد و پارک های علم و فناوری به معنای دقیق خود در این عرصه در حکم جزیره جذب و تجمیع دانش‌های موجود جهانی و ارتقا بخشیدن سطح آن و تولید علم و فناوری و رسیدن به خودکفایی در این عرصه و ایجاد سامانه ارتباط و جهت‌دهی آن علوم با فضای تجاری سازی و بهره‌وری اقتصادی پویا با محصولاتی توسعه‌زا و ثروت افزای ملی می‌باشد. هرچند تعریفی که انجمن بین المللی پارک های علم و فناوری "IASP"^۱ در رابطه با پارک ها و مراکز رشد ارائه کرده است، تعریفی غیر صحیح و دارای چالش های جدی جنس و فصلی منطقی است.^۲ با توجه به نقش مهم این مراکز نکاتی چند پیرامون سامان دهی و پیشرفت آنها اشاره می کنم:

۱. مدیریت دانش بنیان جهاد علمی

جهاد علمی به فرموده مقام معظم رهبری حضرت آیت الله العظمی خامنه‌ای (دامت برکاته العالیه) یک ضرورت اجتناب‌ناپذیر در عرصه استقلال و پیشرفت همه جانبه پایدار دینی است و پارک های علم و فناوری نقش مهم و مؤثر در این ساحت دارند و مدیریت و مهندسی دانش بنیان تولید علم و تجاری سازی^۳ آن از نکات مهم و اساسی این سامانه است و در این مورد چند امر لازم است:

۱-۱. مطالعه و ارزیابی و گزینش علوم مهم و بنیادین در جهان سپس تحصیل و رسیدن به خودکفایی علمی و فناوری در آن عرصه. در این باره نیاز است که طراحی توسعه و پیشرفت علم و فناوری های نوین و بنیادین به ویژه در علوم استراتژیک با راهکارهای ایجاد سامانه تحقیق در علوم و دانش روز جهان و با رویکرد تجمیع علوم مورد نیاز به خودکفایی در این عرصه نائل گردیم. ما نیازمند این هستیم که علوم و فناوری‌های مهم و کلیدی، فناوری‌های حیاتی و استراتژیک که در جهان به نتیجه رسیده‌اند و از موضوع به گزاره تبدیل شده‌اند جذب کنیم، تحصیل کرده و به خودکفایی برسیم.

۱-۲. استقرار و مدیریت کرسی‌های نظریه پردازی^۴ و پردازش پژوهش ها و ایده های علمی نوین و کارآمد و موردنیاز نظام.

۱-۳. ایجاد و استاندارد سازی زیرساخت‌های نرم‌افزاری و سخت‌افزاری زایش دانش و فناوری.

۱. International Association of Science Parks

۲. می‌توان پارک علم و فناوری را اینگونه تعریف کرد: « جغرافیای دانش بنیانی است که مدیریت فرآیند زایش علم و فناوری و افزایش ثروت ملی از طریق ایجاد ارتباط بین نهاد علمی - پژوهشی تولید و نوآوری فناوری با تجاری و اقتصادی کردن آن فراهم می‌آورد».

۳. Commercialization

۴. Theorist of seats

۴-۱. تولید علم و دانش های افرادی و ترکیبی. برخی از دانش ها، دانش های افرادی هستند در یک جغرافیای خاص به آنها نگاه می شود؛ اما چند دانش وقتی که در کنار هم قرار می گیرند تولید یک هندسه نوین و جغرافیای جدید علمی می کنند، ما به این معنا نیز نیاز داریم.

۲. ایجاد ارتباط کارآمد بین علم و فناوری و صنعت

طراحی سامانه ارتباط کارآمد بین حوزه علوم با جغرافیای تولید محصولات مورد نیاز با نگاه خودکفایی و ثروت‌افزایی یک ضرورت است.

باید در پارک‌ها و مراکز رشد، ارتباط کاربردی بین حوزه علم و تولیدات اقتصادی و تجاری سازی آن سامان‌دهی و مدیریت شود و با استفاده از فناوری‌های نوین اطلاعات و ارتباطات IT^۱ و ICT^۲، فرصت سازی و فرصت یابی علمی - اقتصادی گردد.

۳. برنامه‌ریزی افزایش بهره‌وری اقتصادی از تولیدات در جغرافیای ملی و فراملی

برنامه ریزی و مدیریت افزایش قدرت رقابت ملی و فراملی محصولات با برتری کیفیت و پائینی قیمت نسبت به فرآورده‌های مشابه خارجی، و رشد شرکت‌ها و بنگاه‌های اقتصادی دانش بنیان و انکوباتورهایی^۳ که در فضای پارک علم و فناوری.

۴. طراحی رشد نرخ ثروت ملی از علوم و محصولات

طراحی رشد و افزایش نرخ درآمد مراکز دانش بنیان تولیدات از طریق توسعه ی اقتصادی دانش محور و مراکز علمی بنگاه های اقتصادی مرتبط یکی از مهمترین موضوعات در این مراکز می‌باشد. باید علم ما ثروت‌زا باشد، چنانکه باید این علوم در خدمت شرکت‌ها و مراکز اقتصادی قرار بگیرند؛ علم وارد کاربرد شود و کاربرد ایجاد فعالیت اقتصادی کند و فعالیت اقتصادی ثروت‌زا و پیشرفت افزا باشد.

۵. مدیریت توسعه و تولید دانش و سرمایه

بی تردید مدیریت جذب دانش فنی و هدایت سرمایه‌های اقتصادی ملی و فراملی به مراکز رشد و فناوری با توسعه بازاریابی علمی و اقتصادی و بازاریابی با استفاده از فناوری نوین اطلاعات و ارتباطات ICT می‌تواند تأثیر بسزایی در بقا، پیشرفت، ترقی و توسعه این مراکز داشته باشد. شایان توجه است که در فضای پر حجم و گسترده رقابت بین‌المللی نه تنها باید بازاریابی کرد بلکه باید بازاریابی نیز نمود.

۱. Information technology
۲. Information and communications technology
۳. Incubator

۶. کشف و آفرینش موضوعات بنیادین خودکفایی و پیشرفت

تشکیل اتاق فکر، موضوع سازی و موضوع یابی برای علوم اقتصادی و اقتصاد علمی و شناخت نیازمندی های مورد نیاز نظام جمهوری اسلامی ایران و ارائه آن به مراکز رشد و فناوری برای تولید علم و محصول، و مدیریت آن از امور لازم و ضروری می باشد.

۷. طراحی سامانه حقیقی و مجازی گردشگری علمی - اقتصادی

فضای جغرافیایی این مراکز نیازمند ایجاد سامانه گردشگری علمی و فناوری با تمام ویژگی های لازم آن است که در این مراکز دانش بنیان و دانایی محور در سایه گردشگری علمی، رشد علم و فناوری های، بازاریابی و جذب درآمد، برنامه ریزی و مدیریت گردد.

۸. حاکمیت فرهنگ دینی و عدالت محوری و ولایتمداری

علم و دانش چه در فرایند تولید و کارایی و چه در عرصه اثرگذاری و ثروت افزایی، اگر در بستر دین و فرهنگ اسلامی نبوده و بر هندسه کلان مراکز دانش بنیان، روحیه و رویه عدالت محوری و ولایتمداری حاکم نباشد بی تردید در اختیار جهان سلطه قرار خواهد گرفت و عامل تخریب جغرافیای انسانی و انحراف، تحریف و ابتذال خواهد شد و نمو و رشد علمی آن عقیم خواهد ماند.

هم اینک جهان علم و فناوری دچار انحطاط استعماری شده و در اختیار جهان سلطه است. بنابراین همان گونه که باید تمامی اعمال انسان رنگ خدایی داشته باشد و در صراط مستقیم عبودیت الهی باشد، تحصیل، پژوهش، تولید علم و فناوری و ایجاد محصول اقتصادی از دانش نیز باید در صراط تقوا، ایمان و اخلاق الهی باشد.

امیر مؤمنان علیه السلام می فرماید:

«بِالْإِيمَانِ يُعْمَرُ الْعِلْمُ»^۱

«با ایمان به خدا، علم رشد کرده و منشأ پیشرفت و آبادانی می گردد»

«أَنَّمَا يَتَقَبَّلُ اللَّهُ مِنَ الْمُتَّقِينَ»^۲

«خداوند فقط اعمال اهل تقوا را می پذیرد»

«الْعِلْمُ وَالْإِيمَانُ أَخْوَانٌ تَوَآمَانُ وَرَفِيقَانِ لَا يَفْتَرِقَانِ»^۳

«دانش و ایمان، گویا دو برادر همزاد می باشند و دو دوست بوده که هرگز از هم جدا نمی شوند»

۱. نهج البلاغه، خ ۱۵۶.

۲. سوره مائده (۵)، آیه ۲۷.

۳. غررالحکم، ج ۶۹۱۸.

با نگاه فوق‌فوق روز و آینده‌نگرانه‌ای که مقام معظم رهبری حضرت آیت‌الله العظمی خامنه‌ای (دامت برکاته العالیه) به حوزه علم و فناوری به ویژه علوم استراتژیک به عنوان مهمترین زیرساخت توسعه و پیشرفت دارند؛ لازم است این پارک‌ها، رشد واقعی یابند و با مدیریت راهبردی دانایی محور تولید علم و فناوری و کارآمدی در عرصه ایجاد ارتباط بین علم و نهادها و بنگاه‌های اقتصادی توسعه‌زا برنامه‌ریزی شوند، مسئولان نیز می‌بایست در این امور کارهایی چند، مورد نظر داشته باشند که به برخی اشاره می‌شود:

۱- تخصیص جغرافیای مناسب به مراکز رشد و دانایی محور مثل دهکده، جزیره، شهرک، شهر.

در این باره امید است بعد از چندی ایران ما کشور پارک‌های دانش و فناوری جهان و مرجعیت علمی و تولیدات صنعتی باکیفیت برتر جهان شود.

۲- اختصاص اعتبارات لازم حمایتی و تسهیل در امر فرایند اخذ و بازپرداخت.

۳- تدوین سیاست کلان توسعه علم و فناوری پارک‌ها و بومی سازی سند چشم‌انداز آن بر مبنای ظرفیت و توانمندی هر جغرافیا و هر پارک و مراکز رشد متناسب با فضای تولید علم و ثروت علمی در عرصه اقتصاد همان اقلیم و مشخص شدن نقش هر پارک و مرکز رشد در هندسه کلان گردش علم و توسعه‌ی اقتصادی دانش منطبق با نقشه جامع علمی کشور.

۴- درخواست تحقیق و پژوهش درباره موضوع معین و مورد نیاز نظام در هر جغرافیا، در هر مرکز باید متناسب با فعال شدن آن مرکز، موضوعات و مسائل پژوهشی مشخص شود که آن مرکز بر آن متمرکز شود و روی آن فعالیت کند و زمانی که به گزاره و تولید علم رسید آنگاه وارد عرصه تولید اقتصادی آن علم شود و هیچ جای دیگر در ایران نباید در عرض آن کاری مشابه صورت بگیرد. لذا باید سامانه موضوع و پژوهش و تولید در نقشه‌ی کلان علمی مشخص باشد که کارهای هم عرض علمی صورت نگیرد. هر چند در عرصه تولید محصول ایجاد رقابت برای بالا بردن کیفیت و تولید ثروت باید باشد.

۵- ایجاد سامانه مدیریتی واحد و متمرکز بر مراکز دانایی محور کشور برای ساماندهی و جلوگیری از کارهای هم عرض و ارتباط کارآمد ملی و فراملی جغرافیای پارک‌های علمی و مراکز رشد.

۶- ایجاد دهکده دانایی مجازی^۱ برای تسریع در ارتباطات و کسب اطلاعات و تحقیقات و پژوهش‌های برون پارک‌ها و مراکز رشد و هم‌چنین ارائه کارکردهای خود.

در پایان، با تعریفی که از پارک‌ها و مراکز رشد علم و فناوری وجود دارد لازم است در عرصه خودکفایی علمی، نظریه پردازی، تولید علم، مرجعیت علمی و ایجاد ارتباط کارآمد بین دانش و فناوری و اقتصادی شدن علم، برنامه‌ریزی مدّون و جامع در یک نقشه آمایشی دقیق با سامانه واحد صورت گیرد و برای پارک‌ها و مراکز رشد نقش

و جایگاه علمی خاصی در جغرافیای کلان کارکرد و توسعه آنها دیده شود. مثلا اگر در استان بوشهر مرکز رشد و پارک علم و فناوری است باید در این عرصه مشخص شود در چه مسائل و چه موضوعاتی باید پژوهش کند و تولید محصول نماید و این به عنوان یک پژوهش و آفرینش واحد در کلان ایران مشخص شده و مطابق و مناسب با استعداد و ظرفیت بومی و نیازمندی‌های جغرافیای خاص استان بوشهر باشد، اگر در خراسان یا در تهران و یا هر جایی که هست در فضاها و جغرافیا باید حدودها مشخص شود و در این رابطه منطبق با نقشه جامع علمی کشور باید سیاستگذاری و سرمایه گذاری کرد؛ هم سرمایه گذاری مادی و هم سرمایه گذاری معنوی.

نظام اسلامی، نظام نخبگانی است. ما چاره ای نداریم که در عرصه‌ی توسعه و پیشرفت، نگاه نخبگانی، دانایی محور و دانش بنیان داشته باشیم و یکی از جغرافیاهای مهم توسعه و پیشرفت، همین مراکز رشد و پارک های علم و دانش و فناوری است.

امیدوارم انشاء الله همه شما در این عرصه موفق باشید؛ چرا که علم و دانش مهم‌ترین زیرساخت‌های پیشرفت است و هم اینک تمام جهان بر این مسئله واقفند، لذا استکبار علمی با نگاه آپارتاید علمی و انحصار و اسارت علمی، جهان در حال توسعه را در فضای خود محدود می کند تا استقلال و حرکت های سیاسی در فضای ملی و فراملی را تابع اندیشه جهان استکبار علمی کند و سیاست ننگین سلطه را اعمال نماید. این هدایت راهبردی مقام معظم رهبری حضرت آیت الله العظمی خامنه‌ای (دامت برکاته العالیه) است که خود در این عرصه صاحب نظر، الهام بخش و ذخیره‌ای الهی برای جهان اسلام و زمان معاصر است.

توفیق شما را از خداوند متعال خواستارم و امیدوارم در همه عرصه ها موفق و موید باشید. امیدوارم محصول این همایش یک سند شود برای توسعه مراکز رشد و پارک های علم و فناوری، و مایه افتخار همه ایران و اسلام گردد و کارآمد در عرصه توسعه و پیشرفت و استقلال علمی، اقتصادی و صنعتی شود.

والسلام وعلیکم ورحمة الله

صل علی محمد و آل محمد